

بسم الله الرحمن الرحیم

جزوه دوره

مواضع ما

بازخوانی مواضع و اصول برنامه های حزب جمهوری اسلامی

مدرس: دکتر محسن خاکی

جلسه ۱

مقدمه دوره (بخش اول)

شبکه یاریگران پیشرفت ایران

ضرورت آموزش سند مواضع حزب جمهوری اسلامی

بسم‌الله الرحمن الرحیم

خواهران و برادران بزرگوار، سلام. در خدمت شما هستیم با دوره آموزشی **سند مواضع تفصیلی حزب جمهوری اسلامی**.

چرا این دوره برای همه ما لازم است؟ وقتی به تجربه نیروهای وطن‌دوست، ملی‌گرا، مسلمان و مکتبی در فضای سیاسی ایران، از دهه ۱۳۷۰ به این‌سو، نگاه می‌کنیم، می‌بینیم که در رفتار سیاسی و اندیشه سیاسی بسیاری از ما خلأیی وجود دارد.

فاصله میان مبانی فکری و حل مسائل واقعی

بسیاری از ما با آشنایی با مبانی فکری، تلاش کرده‌ایم سراغ مسائل اجتماعی برویم. بحث‌های فلسفی و مبانی اندیشه‌ای خوانده‌ایم، در دوره‌هایی مانند طرح ولایت شرکت کرده‌ایم و درباره کلیات اندیشه اسلامی و اندیشه سیاسی اسلام اطلاعاتی به دست آورده‌ایم.

اما وقتی به حل مسائل واقعی رسیده‌ایم، با پرسش‌هایی مواجه شده‌ایم که صرفاً با مبانی فلسفی و کلی پاسخ داده نمی‌شوند.

برای نمونه، در آموزش‌وپرورش با این سؤال مواجه می‌شویم که آیا خصوصی‌سازی مدارس کار درستی است یا نه. در اقتصاد می‌پرسیم منابع نفتی و گازی کشور، پس از استخراج و فرآوری توسط شرکت‌های پتروشیمی و نفتی، به مالکیت همان شرکت‌ها درمی‌آیند یا همچنان متعلق به مردم‌اند.

در حوزه سیاست نیز می‌پرسیم آیا احزاب مخالف نظام، یا در دوره‌هایی احزاب موافق نظام که با دولت مستقر مخالف‌اند، حق برگزاری راهپیمایی و تظاهرات مسالمت‌آمیز دارند یا نه.

این‌ها **پرسش‌های واقعی عرصه سیاست و مسئله‌حل‌کنی** هستند و الزاماً با فهم مبانی اندیشه‌ای پاسخ داده نمی‌شوند. ما نمی‌توانیم فقط با فهم این نکته که ولایت فقیه نظامی مشروع است، به این سؤال پاسخ دهیم که آیا احزاب مخالف دولت مستقر حق دارند علیه آن دولت تظاهرات کنند یا نه.

مبانی فلسفی و کلامی، نسبت به مسائل میدان ما بسیار دورترند.

از سوی دیگر، بسیاری از ما تلاش کرده‌ایم در حوزه‌های تخصصی کارشناس شویم؛ کارشناس بودجه، تعلیم‌وتربیت، محیط‌زیست یا حوزه‌های دیگر. اما گاهی مسائلی که با آن‌ها مواجه می‌شویم، با دانش کارشناسی نیز حل نمی‌شوند.

مسئله خدمت عمومی و مرزهای سیاسی

در دوره جوانی ما، زمانی که سن‌مان در محدوده خدمت رفتن یا نرفتن بود، این سؤال مطرح شد که آیا عده‌ای می‌توانند با پرداخت پول، سربازی خود را بخرند یا نه.

یک کارشناس امنیتی یا اقتصادی ممکن است محاسبه کند که دولت به‌طور میانگین برای یک نیروی ارتش یا سپاه چه میزان هزینه می‌کند. فرض کنیم این هزینه ماهانه ۳۰، ۳۵، ۴۰ یا ۵۰ میلیون تومان باشد. در دو سال، این رقم به حدود ۶۰۰ میلیون، یک میلیارد و ۲۰۰ میلیون یا حتی دو میلیارد تومان می‌رسد.

کارشناس می‌گوید ما برای هر نیروی نظامی، در طول دو سال، حدود دو میلیارد تومان هزینه می‌کنیم تا او در خدمت دولت باشد. پس اگر خانواده یک سرباز پیشنهاد دهند که ۱۰ میلیارد تومان پرداخت می‌کنند تا فرزندشان به سربازی نرود، ممکن است گفته شود دو میلیارد تومان از این مبلغ را برای استخدام نیروی جایگزین هزینه می‌کنیم و هشت میلیارد تومان دیگر را برای توسعه صنعت موشکی اختصاص می‌دهیم؛ پس این کار به نفع کشور است.

اما اگر کسی بپرسد آیا هرکس برای هر چیزی پول بیشتری پرداخت کند، می‌تواند آن را بخرد، چه پاسخی داریم؟ اگر فردا عده‌ای پیشنهاد دهند که در انتخابات، ۱۰۰ میلیارد تومان پرداخت می‌کنیم تا به‌جای یک رأی، دو رأی به ما بدهید، آیا می‌پذیریم؟ آیا در مدرسه و بهداشت و درمان نیز چنین منطقی را قبول می‌کنیم؟

اینجا مسئله، کارشناسی نیست. یک لایه پیش از مسئله کارشناسی، **مسئله ایدئولوژیک و سیاسی** وجود دارد.

آن مسئله این است که هر انسان ایرانی نسبت به امنیت کشور مسئول است. جوانان ایران در برابر امنیت کشور مسئولیتی برابر دارند و همه باید بخشی از عمر خود را در خدمت کشور بگذرانند؛ چه در برجک و چه در قالب پروژه‌های تحقیقاتی در یک پژوهشگاه فناورانه دفاعی.

هیچ‌کس نمی‌تواند بگوید خدمت به وطن را با پول می‌خرم. پرسش اصلی این نیست که دولت با خرید سربازی چقدر صرفه‌جویی می‌کند؛ پرسش این است که **آیا خدمت به وطن خریدوفروش‌پذیر است یا نه**.

پس این مسئله نه صرفاً فلسفی است و نه فقط کارشناسی. خدمت عمومی و سربازی، وظیفه همه است. مردم حق اعتراض به دولت مستقر را دارند، حتی اگر نظرشان مخالف باشد. انفال و منابع عمومی نیز متعلق به همه مردم‌اند.

این پرسش‌ها را **پرسش‌های ایدئولوژیک یا سیاسی** می‌نامیم؛ یعنی لایه‌ای از دانش که نه مانند دانش کارشناسی، صرفاً به حل مصداقی مسائل می‌پردازد و نه مانند مبانی فلسفی، از مسائل میدان فاصله زیادی دارد. این لایه، خط‌مشی‌ها، جهت‌گیری‌ها و چارچوب‌های سیاسی و حقوقی را مشخص می‌کند و برای هر جریان انقلابی ضروری است.

سند مواضع؛ برنامه‌ای برای اداره کشور

سند اصول مواضع و برنامه‌های حزب جمهوری اسلامی، نخستین و به‌جرئت می‌توان گفت تنها سند جامعی است که در سال‌های پس از انقلاب، یک جریان وطن‌دوست، مسلمان و مکتبی برای حضور در عرصه سیاست تدوین کرده است.

در این دوره می‌خواهیم تنها سندی را بررسی کنیم که نیروهای مکتبی سیاسی ایران گرد هم آمدند، با دقت آن را تدوین کردند و به مردم گفتند:

ایده ما برای اداره کشور این است.

وقتی می‌گوییم ایده ما برای اداره کشور این است، در لایه میانی ایستاده‌ایم؛ نه درباره مبانی بسیار دور فلسفی مانند اصل ولایت فقیه و اصل نظر داشتن اسلام درباره حکومت صحبت می‌کنیم و نه وارد مسائل جزئی مانند نرخ ذخیره قانونی بانک‌ها یا قیمت خرید سربازی می‌شویم.

پرسش این است که آیا سربازی اصلاً قابل خریدوفروش هست یا نه، روابط سیاسی و بین‌المللی ما باید با چه کشورهایی باشد و با چه کشورهایی نباشد. ایستادن در این نقطه، ایستادن بر سر **اصول و راهبردهای عمل سیاسی** است.

بنیان‌گذاران حزب جمهوری اسلامی، یعنی مهم‌ترین شاگردان ایدئولوژیک امام، در هسته مرکزی حزب گرد هم آمدند و سند مواضع را تدوین کردند. این افراد عبارت بودند از شهید دکتر بهشتی، آیت‌الله خامنه‌ای، شهید محمدجواد باهنر، مرحوم آقای هاشمی رفسنجانی و مرحوم آقای موسوی اردبیلی.

آن‌ها سند مواضع را به‌عنوان رئوس برنامه‌های خود برای اداره کشور، با مردم ایران به اشتراک گذاشتند و در مقدمه آن نوشتند:

برادران و خواهران هم‌رزم، اعلام مواضع فکری، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، از ضرورت‌های هر انقلاب و هر تشکیلات انقلابی است.

حزب جمهوری اسلامی آرمان‌های کلی خود را در مرام‌نامه‌ای که در آغاز تأسیس حزب، در سال ۱۳۵۸، منتشر شد، به اطلاع مردم رساند و اکنون مواضع تفصیلی حزب را در رابطه با آن آرمان‌ها ارائه می‌کند.

جایگاه تشکیلاتی سند مواضع

پس از تدوین سند مواضع، آموزش تشکیلاتی در حوزه‌ها، واحدهای آمادگی و کانون‌های حزب، بر اساس آن منظم‌تر می‌شد. قرار بود این جزوه در تک‌تک شعب و کانون‌های حزب جمهوری اسلامی در سراسر کشور تدریس شود.

این سند ۱۵۰ صفحه‌ای، **خط مشترک، نخ تسبیح، مرام‌نامه و مانیفست وحدت‌بخش نیروهای حزب جمهوری اسلامی** بود.

اعضای حزب بر اساس این سند با یکدیگر گفت‌وگو می‌کردند، نامزدهای خود را تعیین می‌کردند، دولت مستقر را نقد می‌کردند و پیشنهادهای اصلاحی ارائه می‌دادند.

این سند، معیار تشخیص ما از غیرِ ما بود. اگر قرار بود میان نیروهای خودی و غیرخودی مرزی وجود داشته باشد و مشخص شود چه کسی مکتبی است و چه کسی مکتبی نیست، باید بر اساس یک متن مشترک با یکدیگر گفت‌وگو می‌کردیم.

نمی‌توان با شخص‌پرستی و فردمحوری کار را پیش برد .**مواضع باید روشن باشد.**

قرار بود درباره هر بخش سند، درس‌های توضیحی تهیه شود و از طریق واحد آموزش حزب در اختیار اعضا قرار گیرد.

تدریس سند توسط شورای مرکزی حزب

سند مواضع چنان جایگاه مهمی داشت که این ۱۵۰ صفحه، در مجموع حدود ۱۰۰ جلسه، توسط اعضای شورای مرکزی حزب تدریس شد.

آیت‌الله خامنه‌ای، شهید بهشتی، مرحوم آقای هاشمی رفسنجانی و شهید باهنر، برای تدریس این سند در جلساتی با حضور اعضای حزب در تهران وقت می‌گذاشتند.

بخش اقتصادی سند را مرحوم آقای هاشمی رفسنجانی تدریس کرده بود. بخش سیاست خارجی را شهید باهنر تدریس می‌کرد و بخش‌هایی از حوزه فرهنگ نیز توسط آیت‌الله خامنه‌ای ارائه شده بود. بخش مبانی فکری و الهیاتی سند را شهید بهشتی تدریس می‌کرد.

این سند به‌طور کامل توسط اعضای شورای مرکزی و هیئت مؤسس حزب تدریس شد. فیلم‌ها، صوت‌ها، نوارها و جزوه‌های این جلسات در سراسر شعب حزب جمهوری اسلامی توزیع شد و حدود یک‌ونیم میلیون نفری که در آن دوران به حزب پیوسته بودند، طی یک بازه دو تا سه‌ساله این سند را می‌آموختند تا **تربیت سیاسی** پیدا کنند.

نمونه‌ای از گستردگی آموزش حزبی

یکی از بستگان ما که در ابتدای انقلاب، دختر جوانی حدود ۱۷ یا ۱۸ ساله و دانش‌آموز بود، همراه دایی و عموی شهیدم در این جلسات شرکت می‌کرد.

او نقل می‌کرد که عمویش، محسن، که در سال ۱۳۶۵ در عملیات کربلای ۵ شهید شد، دوچرخه داشت. خواهرش را روی ترک دوچرخه می‌نشاند و به مسجد باب‌الله بهبهان می‌رفتند تا در جلسات آموزش حزب جمهوری اسلامی شرکت کنند و سند مواضع را بیاموزند.

دقت کنید؛ شهید بهشتی، آیت‌الله خامنه‌ای و شهید باهنر این جلسات آموزشی را برگزار می‌کردند. جلسات ضبط می‌شد، به صوت و نوار تبدیل می‌شد، جزوه تهیه می‌شد و در سراسر کشور در اختیار اعضای حزب قرار می‌گرفت.

امروز، متأسفانه در تربیت نیروهای مکتبی و سیاسی ایران، در همین زمینه خلأ جدی وجود دارد.

در مقدمه سند آمده است:

بر اساس این مواضع روشن در همه زمینه‌ها، از معارف اسلامی و مسائل سیاست داخلی تا سیاست آموزشی، سیاست اقتصادی و سیاست خارجی، بار دیگر پیمان خود را با یکدیگر برای ادامه جهاد در راه خدا تجدید می‌کنیم و می‌کوشیم انقلاب اسلامی عزیزمان را از خطر انحراف از اسلام ناب و اصیل و از شر دشمنان و آسیب فتنه‌ها و توطئه‌های داخلی و خارجی مصون بداریم.

هیئت مؤسس حزب جمهوری اسلامی، یعنی این پنج بزرگوار، مسئله آموزش ایدئولوژیک و سیاسی را بسیار جدی گرفته بودند.

تفاوت تربیت سیاسی با مبانی فلسفی و دانش کارشناسی

آموزش ایدئولوژیک و سیاسی، چیزی متفاوت از آموزش مبانی فکری و فلسفی و همچنین متفاوت از یادگیری تکنیک‌های حل مسئله است.

در این آموزش، جهت‌گیری‌ها مشخص می‌شود، مرز میان خودی و غیرخودی شکل می‌گیرد، روشن می‌شود که در سیاست خارجی چه می‌خواهیم و در طراحی فرهنگ داخلی به دنبال چه مسیری هستیم.

این آموزش، مسیرهای واقعی حرکت سیاسی و اجتماعی کشور را تعیین می‌کند؛ بنابراین، نه جایگزین مبانی فلسفی است و نه همان مسئله‌حل‌کنی‌های خرد و میدانی.

جریان انقلابی ایران از دهه ۱۳۷۰ به بعد، در این زمینه دچار ضعف بوده است. همین ضعف باعث شده نتوانیم تمایز خود را از محافظه‌کاران و اشراف مذهبی، غرب‌زده‌ها، لیبرال‌ها و تکنوکرات‌ها به‌دقت تشخیص دهیم.

بسیاری از اوقات، به‌قصد خدمت و فی‌سبیل‌الله، دنبال پروژه‌ها و سیاست‌هایی رفته‌ایم که در واقع برخلاف مسیر انقلاب بوده‌اند. مبانی فلسفی دور نتوانسته‌اند به ما کمک کنند تشخیص دهیم یک مسیر، خلاف رویکرد سیاسی و شیوه اداره انقلابی است. کارشناسی‌های خرد میدانی نیز آن‌قدر گسترده نبوده‌اند که به ما بگویند فلان مسیر درست است یا غلط.

در سیاست خارجی، اقتصاد داخلی، فرهنگ و رسانه، مسیرهایی بر ما تحمیل شده یا پیش روی ما قرار گرفته‌اند که به دلیل نشناختن آن‌ها، گاهی پذیرفته‌ایم، گاهی همراهی کرده‌ایم و گاهی خودمان در اجرای آن‌ها کمک کرده‌ایم؛ بدون آنکه متوجه باشیم با خط اصیل انقلاب مواجهیم یا با یک خط انحرافی.

برای اینکه بتوانیم تفاوت **خط اصیل و خط انحرافی** را تشخیص دهیم، باید چهارچوب این سند را بشناسیم.

ساختار دوره آموزشی

در این دوره، در مجموع حدود ۳۰ ساعت در خدمت شما خواهیم بود. البته نباید فراموش کنیم که در ابتدای انقلاب، زمانی که شهید بهشتی، آیت‌الله خامنه‌ای و دیگر اعضای حزب، سند مواضع را تدریس می‌کردند، آموزش آن تقریباً ۲۰۰ ساعت طول می‌کشید.

این سند ۱۵۰ صفحه‌ای، در حدود ۸۰ تا ۱۰۰ جلسه توسط متفکران اصلی انقلاب تدریس شد. ما برای اینکه مخاطبان کمتر خسته شوند، این مجموعه را به‌صورت فشرده‌تر و با سرعت بیشتری، در حدود ۳۰ ساعت ارائه می‌کنیم.

فهرست سند به این صورت است که پس از یک مقدمه کلی درباره جهت‌گیری سیاسی و اجتماعی حزب جمهوری اسلامی، وارد بحث جهان‌بینی می‌شود: انسان، جهان، نگاه ما به دین، نگاه ما به زندگی و نگاه ما به هستی.

از ۱۵۰ صفحه سند، حدود ۲۵ صفحه به مباحث جهان‌بینی اختصاص دارد. این بخش را در پایان دوره ارائه می‌کنیم تا دوره را با ضرب‌آهنگ تندتر و با مسائل عینی‌تر آغاز کنیم.

بخش‌های اصلی سند مواضع

سیاست داخلی

پس از مقدمه، وارد بخش سیاست داخلی سند می‌شویم. در ابتدای دوره، دو جلسه نیم‌ساعته به مقدمه و ضرورت امروزِ سند مواضع حزب جمهوری اسلامی اختصاص دارد.

پس از آن، مباحث سیاست داخلی را بررسی می‌کنیم؛ از جمله:

- ساخت جامعه
- نقش مردم
- مصلحت
- شوراها
- نسبت روحانیت و اداره کشور
- آزادی بیان و تبلیغ
- احزاب، جمعیت‌ها و گروه‌ها
- احزاب اسلامی و غیراسلامی
- رابطه حزب جمهوری اسلامی با سایر احزاب
- اقلیت‌های دینی
- شیوه تعامل رویکردهای سیاسی مختلف در کشور

در مجموع، مسیر سیاست داخلی کشور را در ۱۴ جلسه نیم‌ساعته، معادل هفت ساعت، بررسی خواهیم کرد.

فرهنگ، هنر و ورزش

بخش سوم سند، فرهنگ، هنر و ورزش است. در این بخش، مسائلی مانند انقلاب فرهنگی، سیاست‌های آموزشی، رادیو و تلویزیون، هنر، ورزش و خانواده بررسی می‌شود.

این بخش در شش جلسه نیم‌ساعته، مجموعاً سه ساعت، ارائه خواهد شد.

نظام اداری، امنیتی، حقوقی و قضایی

پس از آن، به بخش اداری، امنیتی، حقوقی و قضایی سند می‌رسیم. موضوعات این بخش عبارت‌اند از:

- سازمان اداری کشور
- خودگردانی‌های محلی
- نهادهای انقلابی
- دستگاه قضایی
- امنیت داخلی
- سیاست دفاعی
- آمادگی عمومی برای جنگ
- سپاه
- ارتش
- پلیس قضایی
- شهربانی
- کمیته‌ها

این مباحث، نظام اداری، امنیتی، حقوقی و قضایی کشور را پوشش می‌دهند و در ۱۰ جلسه نیم‌ساعته، مجموعاً پنج ساعت، ارائه خواهند شد.

اقتصاد

طولانی‌ترین بخش سند مواضع حزب جمهوری اسلامی، بخش اقتصادی است. حدود یک‌سوم این سند ۱۵۰صفحه‌ای، یعنی نزدیک به ۵۰ صفحه، به اقتصاد اختصاص دارد.

اقتصاد هم در ابتدای انقلاب و هم امروز، از مسائل به‌شدت تعیین‌کننده است. در این بخش، موضوعاتی مانند موارد زیر بررسی می‌شود:

- نظام تولید
- نظام مصرف و مبادله
- مالکیت در کشور
- اموال عمومی
- انفال
- انواع سرمایه‌ها
- نظام بانک‌داری و ربا
- حاکمیت سرمایه در برابر حاکمیت سیاسی
- استقلال صنعتی کشور
- نسبت کشاورزی، دامداری و تولید با خدمات
- مسکن

- مالیات‌ها
- بازرگانی
- نرخ‌گذاری
- حدود دخالت دولت
- اداره انفال
- نفت و صادرات آن
- نسبت اقتصاد با فرهنگ و اخلاق عمومی

بخش اقتصادی در ۱۴ جلسه نیم‌ساعته، مجموعاً هفت ساعت، تدریس خواهد شد.

سیاست خارجی

آخرین بخش اصلی سند، سیاست خارجی است. در این بخش درباره موضع ما نسبت به کشورهای اسلامی و غیراسلامی، چگونگی مواجهه جمهوری اسلامی با نظم سلطه‌گرانه ابرقدرت‌ها، رابطه با کشورهای غیرمسلمان و نسبت جمهوری اسلامی با سازمان‌های بین‌المللی گفت‌وگو می‌کنیم.

موضوعاتی مانند آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، یونسکو، سازمان ملل، سند ۲۰۳۰ و ان‌پی‌تی، از جمله مسائلی هستند که امروز نیز با آن‌ها درگیریم.

این بخش در شش جلسه نیم‌ساعته، مجموعاً سه ساعت، ارائه خواهد شد.

جهان‌بینی

جهان‌بینی، در واقع نخستین بخش سند است و به انسان، جهان و نظام اعتقادی ما می‌پردازد. در این قسمت درباره نگاه ما به دین، نقش اجتماعی دین، جایگاه انسان در هستی، نسبت انسان و جامعه و تأثیرگذاری متقابل آن‌ها بر یکدیگر گفت‌وگو می‌کنیم.

همچنین بررسی می‌کنیم که چرا باید به امر سیاسی فکر کنیم و چرا انسان‌ها این سبک زندگی را برای حرکت خود انتخاب می‌کنند.

این بخش، به‌عنوان بخش تکمیلی، در پایان دوره و در هشت جلسه نیم‌ساعته، مجموعاً چهار ساعت، ارائه خواهد شد.

چرا سند مواضع حزب جمهوری اسلامی اهمیت دارد؟

ما این سند را **بی‌نظیر و بی‌بدیل** می‌دانیم؛ به چند دلیل.

نخست اینکه سند در یک برهه بسیار مهم از انقلاب تدوین شده است؛ در دوره‌ای که باید نگاه اسلامی خالص، نگاه ملی‌گرایانه دقیق و نگاه انقلابی واقعی و منجر به عمل را از سایر نگاه‌ها جدا می‌کردیم.

این سند، اسلام خالص را در برابر اسلام التقاطی قرار می‌دهد. اسلام عمل را در برابر اسلام قعود و نشستن، که در جریان‌هایی مانند انجمن حجتیه دیده می‌شد، قرار می‌دهد. همچنین ملی‌گرایی ایرانی را در برابر غرب‌زدگی واداده‌ها می‌نشاند.

این سند، نسخه اداره مسلمانان وطن‌خواه و عمل‌گرا در ایران است؛ یعنی سند مواضع حزب جمهوری اسلامی، در یک مقطع تاریخی مهم، خط تمایزبخش ما از دیگران بوده است.

دلیل دوم، جامعیت سند است. سند درباره تقریباً هر آنچه در مسیر انقلاب به آن نیاز داریم، گفت‌وگو کرده و عینی سخن گفته است: سیاست داخلی، فرهنگ و هنر، نظام اداری و امنیتی، اقتصاد و سیاست خارجی.

این سند، **بسته کامل فکر سیاسی انقلاب** است. ممکن است در جاهای مختلف، بخش‌هایی از سخن انقلاب را بشنویم؛ اما اگر بپرسیم فکر سیاسی انقلاب به‌صورت یکپارچه چیست، پاسخ را باید در اینجا جست‌وجو کنیم.

اصالت فکری و تربیت سیاسی

نکته سوم، اطمینان ما به اصالت و اعتبار این سند است. این متن حاصل فکر جمعی آیت‌الله خامنه‌ای، شهید بهشتی و شهید باهنر است و در فضای فکری‌ای شکل گرفته که امام به اندیشه و عمل برخی از برجسته‌ترین چهره‌های آن اعتماد داشت.

شهید مطهری نیز، که عمر دنیوی‌اش به ادامه مسیر حزب جمهوری اسلامی نرسید، در کتاب آینده انقلاب اسلامی بر ضرورت تربیت سیاسی حزبی تأکید کرده بود. ایشان معتقد بود بدون تربیت سیاسی حزبی، مسیر انقلاب پیش نمی‌رود.

اگر قرار است مسیر انقلاب اسلامی را در گام دوم پیش ببریم و اصلاحات واقعی در کشور انجام دهیم، با کلی‌گویی‌های فلسفی کارمان پیش نمی‌رود. با عمل‌زدگی‌های خرد نیز ممکن است دچار سردرگمی شویم و ناخواسته در دام محافظه‌کاران مذهبی، اصول‌گرایان، لیبرال‌های غرب‌زده، تکنوکرات‌ها، اصلاح‌طلبان و کارگزاران بیفتیم.

برای پیشبرد یک جریان جوان، انقلابی، عمل‌کننده و اصلاح‌گر در ساختارهای کشور، به **مرجع فکری** نیاز داریم.

ما شهدایی داریم که امام پای اندیشه و عمل آن‌ها را امضا کرده است. درباره اندیشه سه نفر، تأکید ویژه‌ای وجود دارد: شهید مطهری، آیت‌الله خامنه‌ای و شهید بهشتی.

امام درباره شهید مطهری فرمود که مانند او را نمی‌شناسد و آثارش را تأیید کرد. درباره آیت‌الله خامنه‌ای، او را مانند خورشیدی دانست که روشنی می‌دهد و ایشان را به‌عنوان جایگزین شهید مطهری برای دانشگاهیان معرفی کرد. درباره شهید بهشتی نیز، ریاست شورای انقلاب را به او سپرد و او را به‌عنوان نیروی فکری و سازمان‌دهنده اجتماعی خود برگزید.

البته عمر شهید مطهری به حضور در حزب جمهوری اسلامی نرسید؛ اما شهید بهشتی، آیت‌الله خامنه‌ای و شهید باهنر از نویسندگان اصلی این سند بودند.

به نظر می‌رسد حزب‌الله ایران، فعلاً سند سیاسی جامع دیگری برای وحدت‌بخشی به فکر سیاسی نیروهای مؤمن و انقلابی، مانند سند مواضع حزب جمهوری اسلامی، در اختیار ندارد.

حتماً باید تلاش کنیم در آینده سندی بهتر، به‌روزتر، جامع‌تر و کامل‌تر از سند مواضع حزب جمهوری اسلامی بنویسیم؛ اما برای شروع، به نظر می‌رسد بهترین خط مشترک برای احیا و بازگشت جریان انقلابی ایران به ساختارهای قدرت سیاسی و اجتماعی و برای احیای اصلاحات مدنی و ملی در ایران، داشتن یک **برنامه جامع** است و این برنامه جامع می‌تواند سند مواضع حزب جمهوری اسلامی باشد.

به امید اینکه همه ما تربیت سیاسی درستی پیدا کنیم و کنش سیاسی‌مان برای انقلاب و ایران، به اصلاح واقعی منجر شود.

این دوره را به روح مطهر همه شهدای انقلاب، به‌ویژه شهدای حزب جمهوری اسلامی و به‌طور مشخص شهید بهشتی، شهید باهنر و دیگر بزرگانی که این متن حاصل زحمات، عرق‌ریختن‌ها، فکرها و خون‌های آنان است، تقدیم می‌کنیم.

صلوات حیدری

اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم